

III.

ÖSSZEGZÉS ÉS KITEKINTÉS

1. Egy tudománytörténeti jóslat

Azzal a vélekedésével, hogy nemcsak a szintaktikai, hanem a szemantikai relációkra vonatkozóan is létezhetnek intézményesült konvenciók, a *Magyar Műhely*-ben 1976-ban közölt írásában PETŐFI S. JÁNOS ez utóbbiak kutatását is magától értetődőnek tekintette. E vélekedés tudománytörténeti súlya miatt érdemes az eredeti megfogalmazást idézni:

„...két évtized óta új program van egyre jobban kibontakozóban. E program célja a különféle nyelvi tevékenységeket vezérlő, adott nyelvközösségen belül intézményesült konvenciók racionális rekonstrukciója, explicit szabályokban való megfogalmazása. 1.1. Az ún. modern nyelvészeti program első, szélesebb körben ismertté vált terméke CHOMSKY 1975-ban megjelent *Szintaktikai struktúrák* című műve. A mű, a hagyományos grammatikák elsősorban kivételeket tárgyaló módszerével szemben, első kísérletet jelent a nyelvi struktúrák szintaktikai konstrukciójára vonatkozó ismeretek szigorú szabályok formájában történő megfogalmazására. 1.2. Már röviddel e mű megjelenése után megindult a vita arról, hogyan lehet ezt a szintaxist egy szemantikai komponenssel kiegészíteni, mert hiszen nyilvánvaló, hogy *nemcsak a szintaktikai relációkra vonatkozóan állnak a beszélők–hallgatók rendelkezésére intézményesült konvenciók, hanem a szemantikai relációkra vonatkozóan is.*” (PETŐFI 1976. 54, kiem. B. I.)

A jelen kötet az intézményesült grammatikai konvenciók és az állandósult szókapcsolatok közötti sávban ír le – a szerző által konvencionálisnak tekintett – szemantikai-pragmatikai természetű alakulatokat.

1.1. Szemantikai, valamint logikai relációk

Az $M-P$, $S-M$, $S-P$, valamint e három, egymással szabályosan összefüggő ítéletkapcsolat további 63 változatának természete – többek közt – attól *logikai*, hogy nem kell hozzá semmi *szemantikai*. Mit remél hát a logikától a kutató, aki a szemantikai relációkra vonatkozó intézményesült konvenciók feltárásával próbálkozik? Mindenekelőtt valami természetes kölcsönösséget. Hiszen a „legformálisabb” logika is kénytelen időnként kitekinteni saját kerítései fölött a kinti világra, különben miként ítélné meg, hogy a formán végrehajtott változtatás szabályos-e, s ha igen, miféle szerepváltozást vont maga után. A szemantikának pedig eszébe sem jutna figyelmen kívül hagyni a logikát. A tényállás*leírások* logikája eltérhet ugyan (a 'fikciók' bizonyos fordulataiban el is kell térnie) a tényállások logikájától, ezzel együtt azonban a logikában összegzett konvenciók is a humán kommunikáció világában valósulnak meg.

1.2. Az „egyes” szillogizmus

A szillogizmust mint deduktív, azaz közvetett következtetési formát Arisztotelész óta a klasszikus logika minden feldolgozása tárgyalja, és egyik sem jellemzi a mennyiségi jeggyel, hogy „egyes” szillogizmus. De miért is tenné? A szillogizmust a logika gondolkodási formaként tárgyalja, s annak a kérdésnek a megválaszolására használja, hogy ezt a gondolkodási formát – helyesen vagy helytelenül – alkalmazó aktuális következtetés helyes vagy helytelen, azaz igaz vagy hamis.

A következtetés közvetett formáját beszédében és gondolkodásában – pontosan vagy némi eltéréssel (kibővitve vagy lerövidítve), vagyis akár tud róla, akár nem – mindenki

használja, így újra és újra munkát ad(hat) a logikának. Ugyanakkor – jóllehet maga a forma nem nyelvészeti kategória – a szillogizmust a nyelv kutatása sem hagyhatja figyelmen kívül; amiként alkalmaznia kell a nyelvészeti kategóriákkal párhuzamos gondolkodási műveleteket, így többek közt a konjunkciót, a diszjunkciót, a negációt és az implikációt stb. is.

1.3. A kettős szillogizmus

A közvetett következtetés megkettőződésére a formális logika – a használat, azaz a funkció szempontjának érvényesítési lehetőségeit keresve – a klasszikus kereteken belül keres megoldásokat (SION 1991/1996, DOLHENTY é.n.); a nyelvészet viszont – mintegy a formális szemléletmód ellenhatásaként – a szövegjelentés pragmatikai komponensének vizsgálata közben botlott bele.

Azt a tényt, hogy a *de* kötőszó egy olyan jelentésszerkezet fő viszonya, amelynek elő- és utótagja ok–okozati (al)viszonyok mentén tagolódik tovább, már az 1986-ban megjelent könyv (*A gondolkodás grammatikája*) részletesen taglalta; a *kettős szillogizmus* elnevezés pedig – PETŐFI S. JÁNOS TesWeST-elmélete több fontos elemének beépítése után – egy tanulmány címeként jelent meg először (BÉKÉSI 1991). Ebben már a feltételes szillogizmus premisszái helyén a szerkezettel analóg *conditio–implicatum* összefüggései kaptak szerepet, s így lehetővé vált – PETŐFI S. JÁNOS tanácsára – a „mély szerkezeti” ET konjunkció bevezetése az ’egyedi’ és az ’általános’ implikációk szükség-szerű egységének reprezentálására.

Maga a reprezentálás (illetőleg az ilyen részletességű reprezentálás) a nyelvészetben „túlspecifikált”-nak tűnhetik (CSÜRY 2005. 72), így az összefüggések megjelenítése a jövő szövegelemzéseiben bizonyára egyszerűsödni fog. Ennek azonban ésszerű határt szab az a tény, hogy a modellalkotó kutatások – mint amilyen például a mesterséges intelligencia kutatása – aprólékosan ellenőrizhető reprezentálás nélkül nem tudnak működni.

2. Hogyan tovább?

Miféle összefüggéseiben várható a 'kettős szillogizmus' további vizsgálata? Az eddigi keretek, vagyis a kettős szillogizmus értelmesei, valamint a kláma zásai egyelőre elegendőnek látszanak, de a – jelenlegi s a várható újabb – külföldi kutatások alaposabb feldolgozása merőben új irányokra is rámutathat. Az alábbiakban a téma azon vonatkozásait említjük meg, amelyek felvillantak már e kötet lapjain, de közelebbi figyelmet nem kaptak.

2.1. A kategória értelmeseinek néhány továbbgondolásra érdemes kérdése

Mindenekelőtt azzal érdemes újra meg újra foglalkozni, hogy valóban szerkezet-e a kettős szillogizmus, vagy csupán alkalmi alakulat. A megerősítés vagy éppen a cáfolat érdekében konkrét kérdéseket kell feltenni, mint például:

Az előtag konklúziójának állító vagy tagadó minősége miként függ össze egyrészt az előtag kis premisszájával, másrészt az utótag konklúziójával? Vagy még konkrétabban ugyanez a kérdés. Az utótag-tagadó (*de nem...*) vagy állító (*de...*) minősége csupán az előtag állító vagy tagadó minőségétől függ, vagy saját – utótagi – kis premisszájától is? Mindebben hogyan játszik szerepet a kis premisszák implicit volta?

E konkrét kérdésekre aztán újabb általánosak épülnek, így például a jelentésszerkezeti vizsgálat funkcionális-formális szemléletének kérdése. A *de nem*, valamint a *de* – formális megközelítésben – egymásnak csupán sorrendi változatai. Funkcionálisan azonban a *de nem* kötve van egy konklúzió szerepű (implicit vagy explicit) előzményhez, míg a *de* által viszonyított utótag szemantikailag szabad. Csak annyiban kötött, hogy az előtagnak 'pozitív, de negatív', illetőleg 'negatív, de pozitív' párja legyen. Például:

(1) „...a horizont szélén ott imbolyog a *részeges, de jólelkű* férj.” (Darvasi László: Délmagyarország, 2009. 12. 17)

2.2. Vannak-e olyan esetek, amelyekben a *de* kötőszó nem szillogisztikus alakulatok viszonyát modellálja?

2.2.1. Ha ezek léte feltételezhető, akkor az ilyen esetek egyik típusát igazsémantikai kérdésként lehetne megközelíteni. Egyes igék ugyanis magukban hordják az okot/okozatot, így eleve nem igénylik jelentésszerkezeti szerepük explicit megokolását, illetőleg azt sem, hogy szerepet játsszanak egy következtetés levonásában. Ilyen ige például az *elfelejt*, amit – mint befejezett tényt – a beszélő nem akar, de nem is tud megindokolni.

(2) „... *valamit akartam mondani – dadogta a fiú –*, de elfelejtettem, *hogy mit.*” (Oravecz Paula: Petri Anna, 1955. 167)

Az alábbi szövegrészletben a narrátor az *elfelejt* igén élettani történést ért, amelynek a megokolását egy kommunikációs helyzetben nem is várja el a partner.

(3) „*Úgy jár fel-alá, mint akinek fontos dolga van, de elfelejtette, hogy micsoda,...*” (Benedek István: Aranyketrec, 1957. 254)

(Más kérdés persze – s ettől kezdve érdemes vizsgálni a témát –, hogy az *elfelejt* igehez a beszélő kapcsolhat okot és okozatot is.)

2.2.2. Egy másik lehetséges típus s z i n t a k t i k a i természetű. Ezen belül ilyen a mellékmondatként beágyazott *de*-viszony, ahol a vonatkozó szerepű tagadó mellékmondat ellentétes továbbtagolódásának lehetne ugyan megokolása, de azzal már túlbonyolódna a teljes alakulat.

(4) „*Abból a halálra ítélt naplórészleiből, amit elhoztam, de nem folytatok, legjobb, ahogy Németh Hódmezővásárhelyen áll a színpadon, és szenvedő arccal ünnepelteti magát.*” (Karinthy Ferenc: Napló 3, 1993. 341)

2.2.3. Külön figyelmet érdemelhet az összetett szó szerkezetek egyik csoportja is. Néha ugyanis annyira komprimált az alakulat, hogy – YNGVE mélységhipotézisének analogiájára – elvárhatóan érthető megnyilatkozásban „nem marad hely” a második szillogizmusra. RÁCZ ENDRE példájában (1968. 264):

(5) „*A gyönyörű, de beképzelt, tehát ellenszenves nő*”-féle szó szerkezet sorban nem csupán a *tehát* kötőszó, hanem maga a redundáns következtetés is rontja a megnyilatkozást. (Ha valaki *beképzelt*, akkor azt – adott viselkedéskultúrában – *ellenszenvesnek* tekintik.) Ezzel együtt érdekes kérdést vet fel a megnyilatkozás oki-okozati elemeinek sorrendi cseréje: *a gyönyörű, de ellenszenves, mert beképzelt nő*. Itt feltehetőleg az elvont (*ellenszenves*) minősítés igényli a konkrét (*beképzelt*) indoklást.

2.3. A jelentésszerkezet alkalmazásának további lehetőségei

2.3.1. A keret alkalmazásával kiterjeszthetjük az ok-okozati viszony nyelvészeti vizsgálatát. E viszonyból az 'okozat' eddig főleg mint a tagmondat-viszonyítás koordinatív egyik alelete kap figyelmet, jóllehet ez a jelentéskonstituens az elemi mondatban is jelen van. Az ún. kauzális igék nemcsak okoznak, hanem – egy okhatározóval együttműködve – okozatok is

2.3.2. A kettős szillogizmus vizsgálati keretet kínál olyan jelentéstani osztályok vizsgálatára, amelyeket eddig kizárólag szójelentéstani kérdésekként kezeltek. Ilyenek mindenekelőtt a szinonimák, valamint az antonimák egyes vonatkozásai.

Két s z i n o n i m kifejezés különbsége – mint pl. a vki vmit *észrevesz* vagy *figyelembe vesz* – jelentésszerkezeti különbség is. Erre akkor figyelhetünk fel, ha elvárástörítő utótag szerepét töltik be: *de nem vette észre / de nem vette figyelembe*. Jelentésük részleges azonosságát egy azonos modalitású előtag – implicit konklúzió – igazolja (*észrevehette volna / figyelembe vehette volna*); különbségük pedig előtagjuknak elhagyható komponenseiből következik.

(6) *a járőr kocsit a sofőr észrevehette volna* – hisz *kint állt az út szélén* – *de* – *nem vette észre, mert* – *épp egy másik adót keresett a rádión.* = 'Nem vette észre, mert nem látta.'

(6) *b A járőr kocsit a sofőr figyelembe vehette volna* – hisz *látta, hogy az út szélén* – *de* – *nem vette figyelembe, mert* – *nem ment gyorsabban a megengedettnél.* = 'Látta, de a járőr kocsit jelenlétének oka (pl. baleseti helyszínelés) nem érdekelte.'

A szinonimák előző vizsgálatából a 'nem vette észre' és a 'nem látta' megnyilatkozások azonos szereplehetősége felveti a szinonimáknak az a n t o n i m á k k a l – illetőleg mindkettőjüknek a t a g a d ó mondatokkal – való egybevetési lehetőségét is. Itt az előzőeknél nagyobb szerepet kap a megnyilatkozásban kifejeződő tényállás előzetes ismerete.

te, mint például a *gázégő kigyulladt, de nem maradt égve / kialudt*-féle típusban, illetőleg párbeszédben:

(7) „– *A tanú szerint a vita hangneme durva volt.*

– *Lehet, hogy heves volt, de nem durva.*

2.3.3. Legtöbb eredménnyel a szépirodalmi szövegek vizsgálatában alkalmazhatjuk a vizsgálati keretet. Ha irodalomelméleti megközelítésben a szépirodalmiság domináns jege a 'fikció', akkor a nyelvészet – többek közt – az 'implicit jelentéselemek' reprezentálásával járulhat hozzá a szövegtípus jellemzéséhez.

(8) „*Zord bűnös vagyok, azt hiszem, / de jól érzem magam.*” (József Attila: A bűn)

Az állító minőségű, ellentétes utótag tagadó minőségű előtagja egy implicit konklúzió, amely egy ugyancsak implicit pragmatikai előfeltevésre épül:

(Aq*) nem illenék / nem kellene, hogy jól érezzem magam, hiszen

(Apr*) Ha valaki bűnösnek *hiszi*, akkor ő aligha érzi / érezheti jól magát.

Egy költői megnyilatkozásnak, életműnek, kötetnek, ciklusnak stb. nem csupán explicit 'motivumai' vannak, hanem 'pragmatikai előfeltevések'-ként vizsgálható implicit hiedelmei, reményei, meggyőződései is.

Az, amit egy műelemző az (Aq*) és az (Apr*) szerepeiben implicit jelentéselemnek vél, természetesen vitatható. Így például a (8) esetében az (Aq*) alatt épp oly joggal szerepelhetne a *nem volna szabad* modalitás is. De az elemzők legalább azzal tisztában vannak, hogy elsőként vitájuk tárgyát kell azonosítaniuk. Azaz valóban konklúzió-e a feltételezett implicit proposíció, s ha igen, akkor adott olvasó / elemző miféle modalitást tulajdonít neki.

3. Magától értetődik, hogy a fentiekben tárgyalt kérdéskör annyira tekinthető valóságosnak, amennyire a szakma válasza – vitára, továbbgondolásra, helyesbítésre – érdemesíti. Ilyenek szép számmal olvashatók két gyűjteményes kötetben (R. MOLNÁR főszerk. 1996. és VASS szerk. 2006.), illetőleg ismertetésekben, alkalmazásokban (SZABÓ 2002, GECSŐ 2002, KISSNÉ KOVÁCS KRISZTINA 2007). A 'kettős szillogizmus' értelmezését az *Alakzatlexikon* szócikként NAGY L. JÁNOS foglalta össze (SZATHMÁRI 2008).

IRODALOM

ACZÉL PETRA

2003. Erős szavak. A bizonyítás mint a szöveg tulajdonsága. *Világosság* 11–12. 171–178.

2008. Entiméma (szócikk) In: SZATHMÁRI ISTVÁN főszerk. 193–197.

ACZÉL PETRA–BENCZE LÓRÁNT

2001. *Mikor, miért, kinek, hogyan*. Hatékonyság a nyelvi kommunikációban. II./I–II. Corvinus Kiadó, Zsámbék

ADAMIK TAMÁS–A. JÁSZÓ ANNA–ACZÉL PETRA

2004. *Retorika*. Osiris Kiadó, Budapest

A. JÁSZÓ ANNA–ACZÉL PETRA

2006. *A prózaritmus és a szónoki beszéd*. Trezor Kiadó, Budapest

ALBERT SÁNDOR

1992. Megjegyzések az ekvivalenciáról egy metafora fordításának ürügyén. *Szemiotikai Szövegtan* 4. 115–124.

1993. Filozófiai szövegek fordítási kérdései. *Szemiotikai Szövegtan* 6. 145–156.

ALBERTNÉ HERBSZT MÁRIA

1992. A társalgás néhány jellemzője és szabálya. *Szemiotikai Szövegtan* 5. 9–18.

A. MOLNÁR FERENC

2005. *A legkorábbi magyar szövegelemlékek* (Olvasat, értelmezés, magyarázatok, frazeológia). Debreceni Egyetem, Debrecen

ANDOR JÓZSEF

1979. A nyelvleírás szövegtanának egyik lehetséges megközelítése. In: SZATHMÁRI–VÁRKONYI szerk. 33–45.

2006. Textual Properties of a schizophrenic Discourse: A Case Study. In: VASS szerk. 21–24.

ANDOR JÓZSEF–BENKES ZSUZSA–BÓKAY ANTAL szerk.

2002. *Szöveg az egész világ*. Petőfi Sándor János 70. születésnapjára. Tinta Könyvkiadó, Budapest

ANTAL LÁSZLÓ

1976. *A tartalomelemzés alapjai*. Gyorsuló idő. Magvető Kiadó, Budapest

1978. *A jelentés világa*. Gyorsuló idő. Magvető Kiadó, Budapest

ÁRPÁS KÁROLY

2004. *Egy Madách-beszéd elemzése*. Madách Könyvtár – Új folyam 36. Madách Irodalmi Társaság, Szeged–Budapest

ASHER, N.–A. LASCARIDES

2003. *Logic of Conversation*. Cambridge University Press

AUSTIN, L. JOHN

1990. *Tetten ért szavak*. Akadémiai Kiadó, Budapest

BÁCSI JÁNOS

2006. Szövegértés vagy információfeldolgozás. In: VASS szerk. 25–29.

BACSÓ BÉLA szerk.

é.n. *Szöveg és interpretáció*. (A. Danto, J. Derrida, H.-G. Gadamer, M. Heidegger, P. de Man, P. Ricoeur írásai). Cserépfalvy kiadása. [1991.]

BALASSA PÉTER

1985. *Észjárások és formák*. Tankönyvkiadó, Budapest

BALÁZS GÉZA

1989. Szövegszerkezeti sajátosságok Temesi Ferenc *Por* című regényében. *Magyar Nyelvőr* 113. 314–326.
1993. Komplex szövegtani elemzés Ady szövege alapján. *Egyetemi Fonetikai Füzetek* 8: 103–108.
1996. A magyar szöveg (Folklórlingvisztikai-szövegtani gondolatok). In: R. MOLNÁR főszerk. 17–26.
2007. *Szövegantropológia. Szövegek többirányú megközelítése*. Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

BALÁZS JÁNOS

1985. *A szöveg*. Gondolat Kiadó, Budapest
1992. A szöveg szemantikai szerkezete. *Magyar Nyelv* 88. 421–425.

BALOGH JUDIT

2000. A mellérendelő összetett mondatok. In: KESZLER BORBÁLA szerk. 531–541.

BAŃCZEROWSKI JANUSZ

1994. Metainformációs struktúrák a nyelvi szöveg síkján. *Magyar Nyelv* 90. 30–41.
2000. *A nyelv és a nyelvi kommunikáció alapkérdései*. ELTE BTK, Budapest
2006. Néhány gondolat a meggyőzés jelenségéről. In: VASS szerk. 35–37.

BÁNRETI ZOLTÁN

1979. A szöveg interpretációja és témája. *Nyelvtudományi Közleménye* 81. évf. 323–338.
1983. A megengedő kötőszók szintaxisáról és szemantikájáról. *Nyelvtudományi Értekezések* 117. sz. Akadémiai Kiadó, Budapest
1992. A visszakereshetőségi elv a grammatikában. *Szemiotikai Szövegtan* 5. 27–34.
1993. A mellérendelés néhány szintaktikai problémája a magyarban. *Szemiotikai Szövegtan* 6. 9–23.
2006. A mellérendelő kötőszók jelentéséről. In: VASS szerk. 38–47.

BÁRTH JÁNOS

1997. *Kalocsai kontraktusok*. Kalocsai Múzeumi Értekezések 3. Kalocsa

BARTHA MAGDOLNA–PÉTERI ATTILA (Hg.)

1994. *Textverstehen – Textarbeit – Textkompetenz*. ELTE Germanistisches Institut, Budapest

BARTHES, ROLAND

1970. *L'ancienne rhétorique*. Aide-mémoire, pp. 172–243.
1997. A régi retorika. (Ford. Szigeti Csaba) In: THOMKA BEÁTA szerk. *Az irodalom elméletei* III. 69–169. Jelenkor, Pécs 1971. A napihír struktúrája. In: HANKISS 1971. 173–184.

BEAUGRANDE, ROBERT DE–DRESSLER, WOLFGANG

2000. *Bevezetés a szövegnyelvészetbe*. Ford. Siptár Péter. Corvina Kiadó – MTA Nyelvtud. Int., Budapest

BÉKESI ÍMRE

- 1973–1974. Tipológiai és gyakorisági adatok a bekezdésnyi beszédmű szerkezetéről. *Néprajz és Nyelvtudomány* 18. 9–18.
1975. Egy konstrukciótípus megjelenési formái. *Magyar Nyelvőr* 99. 424–438.
- 1980–1981. Viszonyfajta és konstrukciós forma. *Néprajz és Nyelvtudomány* 24–25. Deme László köszöntése. Szeged
1982. *Szövegszerkezeti alapvizsgálatok*. (Magyar újsághiranyag alapján.) Nyelvészeti Tanulmányok 20. Akadémiai Kiadó, Budapest

1983. Typologische Häufigkeitsangaben über den Aufbau der kurzen Zeitungsnachrichten. *Acta Linguistica Scientiarum Hungaricae* Tomus 33 (1–4), 257–71.
1983. A sorrend szerepe a komponensek beszerkesztésében. In: RÁCZ–SZATHMÁRI szerk. 15–30.
1986. *A gondolkodás grammatikája*. Tankönyvkiadó, Budapest
1986. Bestands- und Gebrauchsebene des Konstruktionstypus. In: HEYDRICH–PETŐFI (Hg.) 163–173.
1989. Der logische Hintergrund des konstruktionsbildenden Zusammenhangs der Gegensatzlichkeit und der Kausalität. In: *AAPSZ* 35–40. Szeged
1991. Konfrontative Untersuchung von elementaren Textstrukturen. In: MADÁCSY–GAÁL–BESSIÈRE szerk. 38–54.
- 1991a. A kettős szillogizmus. *Szemiotikai Szövegtan* 2. 38–54.
- 1991b. A kettős szillogizmus tipikus 'világai'. *Szemiotikai Szövegtan* 3. 41–61.
1993. *Jelentésszerkezetek interpretációs megközelítése*. JGYTF Kiadó, Szeged
1995. A kettős szillogizmus módszertani tanulságaiból. *Szemiotikai Szövegtan* 8. 183–188.
2001. *Osztatlan filológia*. Nyelvészeti-irodalmi tanulmányok. Tiszatáj könyvek, Szeged
2002. Deme László mondatszemléletéről. *Magyar Nyelv* 98. évf. 129–133.
2003. The Place of Concession in contrastive Structures. *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 13.2. 103–122.
2004. A theoretical-empirical analysis of restriction and concession. *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 14.1. 3–17.
2004. Néhány kötőszógyűttes értelem szerkezeti elemzése. *Magyar Nyelv* 100. évf. 171–180.
2005. Egy jelentésszerkezeti modell szükségessége. In: ZSOLNAI JÓZSEF szerk. *A tudomány egésze*. CD- ROM. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
2008. Kísérlet a magyar tagadó mondat egy típusának reprezentálására. In: BIBOK KÁROLY szerk. *A morfológiától a pragmatikáig*. Tanulmányok Pete István 80. születésnapjára. Szegedi Egyetemi Kiadó
2008. Egy szókapcsolat jelentésszerkezeti háttere: *De hiába, mert*. In: TÁTRAI–TOLCSVAI NAGY szerk. 18–26.
2009. A megokolás nyomatékos bevezetésére szolgáló határozószók. In: ZIMÁNYI ÁRPÁD szerk. *Tanulmányok a magyar nyelvről*. V. Raisz Rózsa köszöntése. Acta Acad, Paed. Agriensis, 35–39. Eger
2009. A *márpedig* kötőszó helyzetei és szerepei. In: KESZLER–TÁTRAI szerk. 99–111.
- BÉKÉSI IMRE–CSÚRI KÁROLY–NAGY L. JÁNOS–PETŐFI S. JÁNOS
1990. Diskuszió: Szövegten, interpretáció, interdiszciplinaritás. *Szemiotikai Szövegten* 1. 57–84.
- BENCZE LÓRÁNT
1991. Élő szónak súlyos volta. Putatív szövegvizsgálati modell és alkalmazásának kísérlete. *Szemiotikai Szövegten* 3. 13–40.
1995. Emlékezés, szövegalkotás, szövegtípus. *Szemiotikai Szövegten* 8. 9–34.
1996. Az ötös szimmetria mint a szintagmatikus viszony kognitív modellje. In: R. MOLNÁR főszerk. 41–54.
1996. *Mikor, miért, kinek, hogyan*. Stílus és értelmezés a nyelvi kommunikációban I/1–2. Corvinus Kiadó, Zsámbék 1999. A szöveg mint viszonyok viszonya – A szövegten mint tudományágak, módszerek, megközelítések viszonyrendszere. *Szemiotikai szövegten* 12. 44–47.

BENKES ZSUZSA

1990. (Szerk.) *Szöveg, szövegtan, műelemzés* (Textológiai tanulmányok) OPI, Budapest

1996. A tömbösödés kérdéseinek gyakorlati megközelítése. In: R. MOLNÁR főszerk. 55–64.

2004. Megjegyzések egy zenemű befogadásához. Vivaldi: A négy évszak. *Szemiotikai Szövegtan 14.* 81–90.

BENKES ZSUZSA–NAGY L. JÁNOS–PETŐFI S. JÁNOS

1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 1.* Antológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

BENKES ZSUZSA–PETŐFI S. JÁNOS

1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 2.* A szövegmegformáltság elemző megközelítése. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

2006. *A vízjel nem tűnik el olyan könnyen.* Versek megformáltságának megközelítése kreatív gyakorlatokkal. Tinta Könyvkiadó, Budapest

BENKŐ LÁSZLÓ

1959. A kötőszó nélküli mondatok kérdéséről. *Nyelvtudományi Közlemények 61.* 99–106.

1962. *A szépirodalmi stílus elemzése.* Akadémiai Kiadó, Budapest

1988. A szövegkapcsoló és. In: KISS JENŐ–SZÜTS LÁSZLÓ szerk.: *A magyar nyelv rétegződése.* Akadémiai Kiadó, Budapest

BENKŐ LÓRÁND főszerk.

1991. *A magyar nyelv történeti nyelvtana I.* A korai ómagyar kor és előzményei. Akadémiai Kiadó, Budapest

BERSZÁN ISTVÁN

1997. *A kis herceg mint csönd-toposz.* *Szemiotikai Szövegtan 10.* 197–202.

B. FEJES KATALIN

1981. *Egy korosztály írásbeli nyelvhasználatának alakulása.* Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest

1993. *A szintaktikai állomány természete gyermekszövegekben.* (NyttudÉrt. 136.) Akadémiai Kiadó, Budapest

1997. Utazás térben és lélekben. (Az intencionalitás kompozíciós szerepe a történetben) *Szemiotikai Szövegtan 10.* 179–184.

2002. *A tankönyvszöveg szintaktikai jellemzői.* Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged

2005. *Szintaxis és koreferencialitás.* Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged

B. FEJES KATALIN–R. MOLNÁR EMMA szerk.

1996. *Hipotézisek és realitások a lingvisztikában.* Előadások DEME LÁSZLÓ tiszteletére 75. születésnapja alkalmából. MTA Szegedi területi Bizottságának Kiadványai 5. kötet, Szeged

BIASCI, CLAUDIA

1982. *Konnektive in Sätzen und Texten.* Eine sprachübergreifende pragmatisch-semantische Analyse. Papiere zur Textlinguistik 41. H. Buske Verlag, Hamburg

BIASCI, CLAUDIA–FRITSCHÉ, JOHANNES (Hg.)

1978. *Texttheorie, Textrepräsentation.* Theoretische Grundlagen der kanonischen sinnsemantischen Repräsentation. Papiere zur Textlinguistik 18. H. Buske Verlag, Hamburg

BODA I. KÁROLY–PORKOLÁB JUDIT

1982. *Számítógépes stilisztikai és szövegtani tanulmányok.* Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézete, Debrecen

2003. *A hipertext alkalmazása a szövegek értelmezésében.* Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézete, Debrecen

2006. A koreferenciális elemzés logikai alapjairól. In: VASS szerk. 72–78.

BOLLA KÁLMÁN

1989. A szöveg fonetikai szerkezetéről. *Egyetemi Fonetikai Füzetek* 2: 54–59.

1993. A szöveg fonetikai megformálásáról. *Egyetemi Fonetikai Füzetek* 8: 109–114.

2006. A szupraszegmentális hangszerkezet mint mondatfonetikai kategória. In: VASS szerk. 79–82.

BRATINKA JÓZSEF

1987–1988. *De, hanem, hogyanem* – pragmatikai megközelítésben. Nyíri Antal köszöntése. *Néprajz és Nyelvtudomány* 31–32. Szeged

BROWN, G.–YULE, G.

1983. *Discourse Analysis*. Cambridge University Press

CLARK, HERBERT, H.

1996. *Using language*. Cambridge University Press

COLE, PETER–MORGAN, L. JERRY (eds)

1975. *Syntax and Semantics*. Speech Acts. Academic Press, New York, San Francisco, London

COOK, GUY

1989. *Discourse*. Oxford University Press

1994. *Discourse and Literature*. The Interplay of Form and Mind. Oxford Applied Linguistics. Oxford University Press

CZEROVSKZI MARIANN

2006. Hérodotosz a narratív igazság nyomában (Elbeszélő szövegek narratív pszichológiai megközelítése). In: VASS szerk. 83–88.

CZETTER IBOLYA

1999. *A stílus és a formák*. Tanulmányok a nyelvész Márjai Sándorról. Szombathely

2001. Az ismétlés gondolatalakzatainak elemzése Márjai *Napló 1943–1944* és *Napló 1984–1989* című műveiben. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

CS. JÓNÁS ERZSÉBET

1992. Gondolatok a dialógus mint szövegtípus vizsgálati kapcsán. *Szemiotikai szövegtan* 5. 129–134.

1999. *Az orosz dialógus természetrajza* (Szövegszerkezeti vizsgálatok Csehov dialógusaiban). Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza

1999. *A színpadi nyelv pragmatikája*. Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza

2009. Az aktuális tagolás témafejlődése mint szövegszervező és szemantikai elem a dialógusban. In: KESZLER–TÁTRAI szerk. 272–280.

CSÚRI KÁROLY

1987. *Lehetséges világok*. Tanulmányok az irodalmi műértelmezés témaköréből. Tankönyvkiadó, Budapest

1990. *Lehetséges világok vizsgálata mint műértelmezés*. *Szemiotikai Szövegtan* 1. 35–44.

CSÜRY ISTVÁN

2001. *Le Champ Lexical de Mais*. Studia Romanica de Debrecen. Series Linguistica. Fasc. VII.

2005. *Kis könyv a konnektorokról*. Officina Textologica, 13. Debreceni Egyetem, Magyar Nyelvtudományi Tanszék

2006. Az interpretáció megközelítései. In: VASS szerk. 89–96.

DANEŠ, FRANTIŠEK (ED.)

1974. Functional Sentence Perspective and the Organization of the Text. *Papers on Functional Sentence Perspective*. Janua Linguarum, Series Minor, 147. Prague

DÁNIEL ÁGNES

1996. Szövegszerveződési sajátosságok megjelenítése francia szövegek magyar fordításaiban. In: R. MOLNÁR főszerk. 65–72.

DEME LÁSZLÓ

1962. Hangsúly, szórend, hanglejtés, szünet. In: TOMPA JÓZSEF szerk. *A mai magyar nyelv rendszere II.* 457–552. Akadémiai Kiadó, Budapest
1964. Szórendi problémák az értekező prózában. *Műszaki Nyelvőr*, 114–135. Műszaki Könyvkiadó, Budapest
1965. A mondatok egymáshoz kapcsolódása a beszédben. *Magyar Nyelvőr* 89. évf. 292–302.
1966. Szinteződés és tömbösödés az összetett mondatban. *Magyar Nyelvőr* 90. évf. 392–404.
1969. *Az általános nyelvészet alapjai*. Bratislava
1971. *Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági vizsgálata*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1974. *Szónokok, előadók kézikönyve*. Budapest
1974. Szövegszerkezeti alapformák és stílusértékű változataik. *NyudÉrt.* 83. 114–118.
1976. *A beszéd és a nyelv*. Tankönyvkiadó, Budapest
1978. *Közéletiség, beszédmód, nyelvi műveltség*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest
1978. Rádióhírek szövegezése és elmondása. MRT TK Tanulmányok X/1. 1–68.
1978. A rádióhírek szövegalkata és hangzásformája. Rádió és Televízió Szemle X/2. 48–55.
1979. A szöveg alaptermészetéről. *A szövegten a kutatásban és az oktatásban*. MNyTK. 154. sz.
1980. A szövegten, a szövegismeret és a szövegszemlélet az anyanyelvi nevelés rendszerében. *Magyar Nyelvőr* 104. 332–339.
1982. A közigazgatási irat mint szövegmű. *Magyar Nyelvőr* 106. 17–26.
1983. A szöveg és a szövegség néhány jellemzője. In: RÁCZ–SZATHMÁRI 31–60.
1994. *Nyelvünkéről, használatáról, használóiról*. Tanulmányok. JGYTF Kiadó, Szeged
1996. A rádióhírek fogalmazásáról, 1979. In: R. MOLNÁR főszerk. 81–90.
2003. *A szöveg természetéről és hangzásáról*. (Tallózás négy évtized tarlóján). Kazinczy Ferenc Gimnázium, Győr

DERRIDA, JACQUES

1991. *Grammatológia*. Első rész (Transzformálta: Molnár Miklós) Magyar Műhely. Szombathely, Párizs, Bécs, Budapest

DIENES DÓRA

1978. *A szerkesztettségi hiányosság és szövegösszefüggésbeli kiegészülése*. NyudÉrt. 98. sz. Akadémiai Kiadó, Budapest

DIJK, T. A. VAN

1977. *Text and Context*. Exploration in the Semantics and Pragmatics of Discourse. Longman, London
1980. Macrostructures: An interdisciplinare Study of Global Structures. In: *Discourse, Interaction, and Cognition*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum

DIJK, T. A. VAN–WALTER KINTSCH

1982. *Strategies of Discourse Comprehension*. Academic, New York

DOBI EDIT

2003. *Kétlépcsős szövegmondat-reprezentáció szemiotikai textológiai keretben*. Officina Textologica 8, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
2006. Gondolatok a szórendről. In: VASS szerk. 101–106.

- DOBOS ISTVÁN–ODORICS FERENC
1993. *Beszédhelyzetben*. Irodalomelméletek között. Dialógus sorozat, Széphalom Könyvműhely
- DOLHENTY, JONATHAN É. N. Double syllogisms. In: *Introduction to Logic*. Deductive Argumentation. Kinds of Categorical Syllogisms. <http://www.radicalacademy.com/philindex3.htm>
- DOMONKOSI ÁGNES
1998. A szemiotikai textológia organizációtípus fogalmáról – értelemezési kísérlet egy szonett példáján. *Szemiotikai Szövegtan* 11. 139–160.
- DORFMÜLLER-KARPUSA, KÁTHI
1982. Konnektive Ausdrücke und konnektive Relationen. In: FRITSCHÉ, J. (Hg) *Konnektiv-ausdrücke – Konnektiveinheiten*. Grundelemente der semantischen Struktur von Texten I. Papiere zur Textlinguistik 30. H. Buske Verlag, Hamburg
- DRESSLER, WOLFGANG
1972. *Einführung in die Textlinguistik*. Niemeyer, Tübingen
1978. (Ed.) *Current Trends in Textlinguistics*. New York
- EDWARDS, JOHN S.–ROBERT I. AKROYD
1999. Modelling rhetorical legal „logic” – a double syllogism. *Int. J. Human-Computer Studies* (1999) 51, 1173–1188.
- EYSENCK, M. W.–KEANE, M. T.
1997. *Kognitív pszichológia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- É. KISS KATALIN
1987. *Configurationality in Hungarian*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1993. A magyar mondat szerkezet típusáról. *Magyar Nyelvőr* 117. 2. sz.
2001. Az azonosító fókusz és az információ fókusz. In: KABÁN szerk. 2001. 9–16.
2002. *The Syntax of Hungarian*. Cambridge Syntax Guides. Cambridge University Press
- ELEKFI LÁSZLÓ
1986. *Petőfi verseinek mondattani és formai felépítése*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1997. *Tagmondatok szubjektív igazságértéke kételemű tételek kapcsolatában*. MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest
- ELEKFI LÁSZLÓ–WACHA IMRE
2003. *Az értelmes beszéd hangzása*. Mondatfonetika, kitekintéssel a szövegfonetikára. Szemimpex Kiadó, Budapest
- EÖRY VILMA
1996. Szövegtipológia – stílustipológia. In: SZATHMÁRI szerk. 1996. 130–151.
1996. A szövegszerkezeti alapegységek és a szövegtipológia. In: R. MOLNÁR szerk. 91–96.
- ERDEI LÁSZLÓ
1975. *Ellentét és ellentmondás a logikában*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- FÁBRICZ KÁROLY
1985. *Partikulák a magyar és az orosz nyelvben*. Kandidátusi értekezés, Szeged
1992. Beszédszöveg és szövegnyelvészet. In: *Szemiotikai Szövegtan* 5. 51–58.
- FABRICZIUS-KOVÁCS FERENC
1971. A nyelv szociális jellegéről. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* VII. 63–69.
1974. Nyelv és kultúra, nyelvtan és irodalom. *Magyar Nyelvőr* 98. évf. 459–473.
- FARKAS VILMOS
1957. *A hanem és a de* kötőszó használatának kérdéséhez. *Magyar Nyelvőr* 81. évf. 12–18.
1962. A mellérendelő összetett mondat. In: TOMPA JÓZSEF szerk. *A mai magyar nyelv rendszere II*. Akadémiai Kiadó, Budapest

FEHÉR ERZSÉBET

1999. *A szövegkutatás megalapozása a magyar nyelvészetben*. Tudománytörténeti vázlat. NytudÉrt. 141. sz. Akadémiai Kiadó, Budapest

FÓNAGY IVÁN

1990. *Gondolatalakzatok, szövegszerkezet, gondolkodási formák*. MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest

1992. A költői kutatásról. *Szemiotikai Szövegtan* 5. 77–118.

1992. 'Gondolatalakzat', 'enthiméma', in: *Világirodalmi Lexikon*. Akadémiai Kiadó, Budapest

FORGÁCS TAMÁS

1996. A mondat fölötti szövegegység vizsgálata az iskolai műelemzésben. In: R. MOLNÁR főszerk. 117–126.

FÖLDES CSABA

2006. Szinkretizmus és hibridizáció: kommunikáció többnyelvűségi körülmények között. In: VASS szerk. 124–131.

FRANCIS, G.

1985. *Anaphoric Nouns*. (Discourse Analysis Monographs No 11). University of Birmingham

FREGE, GOTTLIEB

1980. *Logika, szemantika, matematika*. Gondolat Kiadó, Budapest

FRITSCHÉ J. Hg.

1982. *Konnektivausdrücke – Konnektiveinheiten*. Grundelemente der semantischen Struktur von Texten I. Papiere zur Textlinguistik 30. Helmut Buske Verlag, Hamburg

GÁLDI LÁSZLÓ–J. SOLTÉSZ KATALIN–SZABÓ DÉNES–WACHA IMRE

1973. *Petőfi-szótár*. Petőfi Sándor életművének szókészlete. Akadémiai Kiadó, Budapest

GÁSPÁRI LÁSZLÓ

1999. *A funkcionális alakzatelmélet vázlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Piliscsaba

GAZDAR, G.

1979. *Pragmatics*. Implicature, Presupposition and Logical Form. Academic Press, New York

GECSŐ TAMÁS

1999. (Szerk.) *Poliszémia, homonímia*. Tinta Kiadó, Budapest

2000. (Szerk.) *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*. Tinta Könyvkiadó, Budapest

2002. Osztatlan filológia. (Ism.) *Magyar Nyelv* XCVIII. 497–499.

2006. (Szerk.) *Nyelvi kompetencia – kommunikatív kompetencia*. Kodolányi János Főiskola. Tinta Kiadó, Budapest

G. HAVAS KATALIN

1983. *Gondolkodás, nyelv, valóság a logikában*. Akadémiai Kiadó, Budapest

GIBBS, RAYMOND

1994. *The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language and Understanding*. Cambridge University Press

GRICE, H. PAUL

1975. Logic and Conversation. In: COLE–MORGAN 41–58.

GUENTHNER, F.–SCHMIDT, J. S. (eds)

1978. *Formal Semantics and Pragmatics for Natural Languages*. Reidel, Dordrecht

HADROVICS LÁSZLÓ

1969. *A funkcionális magyar mondattan alapjai*. Akadémiai Kiadó, Budapest

HAIMANN, JOHN–THOMPSON, A. SANDRA

1988. *Clause Combining in Grammar and Discourse*. John Benjamin. Amsterdam–Philadelphia

- HALLIDAY, M.A.K.
1985. *An Introduction to Functional Grammar*. Edward Arnold, London
- HALLIDAY, M.A. K.–MARTIN, J. R. (ed)
1981. *Reading in Systemic Linguistics*. Batsford Academic and Educational LTD.
- HALLIDAY, M.A.K. and CHRISTIAN M.I.M. MATTHIESSEN
1999. *Construing Experience Through Meaning. A Language-based Approach to Cognition*. Cassel London, New York
- HANGAY ZOLTÁN
1996. Szövegszerkezeti alapvizsgálatok történeti adalékokon. In: R. MOLNÁR főszerk. 147–152.
- HANKISS ELEMÉR szerk.
1971. *Strukturalizmus I–II*. Európa Kiadó, Budapest
- HANKOVSKY TAMÁS
2005.: A valóság visszahódítása. Pilinszky János evangéliumi esztétikájának egyik alapfogalmáról. In: KATEKHÓN 2/4. 459–489
- HARRIS, ZELIG S.
1952. *Discourse Analysis*. Language, 28.
- HÁRSING LÁSZLÓ
1992. *Gyakorlati logika*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc
- HASAN, RUQUAYA
1978. *Text in Systemic-functional Model*. In: DRESSLER (ed.)
- HELTAINÉ NAGY ERZSÉBET
2001. Az ismétlés és az ellentét alakzatai Sinka István *Kadocsa, merre vagy?* című kisregényében. *Az alakzatok világa 5*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- HERINGER, HANS JÜRGEN
1972. *Formale Logik und Grammatik*. Niemeyer, Tübingen
- HERINGER, H. J.–STECKER, B.–WIMMER, R.
1980. *Syntax. Fragen–Lösungen–Alternativen*. Fink, München
- HENSCHELMANN, KATHE
1977. *Kausalität im Satz und im Text*. Winter Verlag, Heidelberg
- HERCZEG GYULA
1976. A mondatstilisztikai kutatás mint módszer. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XI*. 127–142.
- HEYDRICH, WOLFGANG–JÁNOS S. PETŐFI
1986. *Aspekte der Konnexität und Kohärenz von Texten*. Papiere zur Textlinguistik 51.H. Buske Verlag, Hamburg
- HOEY, MICHAEL
1991. *Patterns of Lexis in Text*. Describing English Language. Oxford University Press
- HOFFMANN ISTVÁN
2006. Szöveg és szórvány kapcsolata a Tihanyi apátság alapítólevelében. In: VASS szerk. 142–147.
- HONFFY PÁL
1970. A mondatstruktúra stilisztikai szerepe Radnóti Miklós költeményeiben. *Magyar Nyelvőr* 94. évf. 442–455.
1996. A tankönyvszöveg sajátos követelményei. In: R. MOLNÁR főszerk. 153–160.
- HORÁNYI ÖZSÉB–SZÉPE GYÖRGY szerk.
1975. *A jel tudománya*. Gondolat, Budapest

- H. TÓTH IMRE
1996. Szöveg a szövegben. (Szt. Konstantin-Cirill megnyilatkozásaiban). In: R. MOLNÁR fő-szerk. 341–346.
- HUBAY MIKLÓS
1996. *Végtelen napjaim*. Ferenczy Kiadó, Budapest
- HUNYADI LÁSZLÓ
1992. Szövegten és számítógépes fordítás. In: *Szemiotikai Szövegten* 5. 121–128.
- JACKENDOFF, RAY
1989. *Consciousness and the Computational Mind*. A Bradford Book, MIT Press Cambridge, Massachusetts, London
- JAKOBSON, ROMAN
1982. *A költészet grammatikája*. Gondolat Kiadó, Budapest
- JORDAN, M. P.
1984. *Fundamentals of Technical Description*. R. E Krieger Pub. Co. Malabar, Florida
- JUHÁSZ DEZSŐ
1992. A kötőszók. In: BENKŐ LORÁND főszerk.: *A magyar nyelv történeti nyelvtana* II/1. A kései ómagyar kor. Akadémiai Kiadó, Budapest
- JUHÁSZ VALÉRIA
2006. Tartalomlemez és interdiszciplináris alkalmazott nyelvészet. In: VASS szerk. 173–177.
- KABÁN ANNAMÁRIA
2001. (Szerk.) *Funkcionális mondatperspektíva és szövegszerkesztési stratégia*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc
2005. *Szövegek színeváltozása*. Szórend és értékszerkezet. Bfbor Kiadó, Miskolc
2006. *Lét és nyelv*. Tanulmányok a nyelvtudomány és nyelvhasználat történetéből. Bfbor Kiadó, Miskolc
2006. Az ellentét és az ok-okozatiság konstrukcionális összefüggéseiről. In: VASS szerk. 178–180.
2009. *A szövegvizsgálat útjain*. Bfbor Kiadó, Miskolc
- KANYÓ ZOLTÁN
1990. *Szemiotika és irodalomtudomány*. Válogatott tanulmányok, Szeged
- KÁROLY SÁNDOR
1970. *Általános és magyar jelentéstan*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1980.–1981. Mondat és megnyilatkozás. In: *Néprajz és Nyelvtudomány* 24–25. 49–63.
- KÁRPÁTI ESZTER
2006. *A szöveg fogalma*. Typotext, Budapest
- KARTTUNEN, L.–S. PETERS
1979. Conventional Implicature. In: C. K. OH–D. A. DINNEN (eds.) pp. 1–55.
- KAYSER, HERMANN (Hg.)
1983. *Propositionen und Propositionskomplexe*. Grundelemente der semantischen Struktur von Texten II. Papiere zur Textlinguistik 40. H. Buske Verlag, Hamburg
- KENESEI ISTVÁN
1981. Az alárendelt mondatok szerkezete. In: *Strukturális magyar nyelvtan*. Mondattan. KIEFER FERENC szerk. Akadémiai Kiadó, Budapest
1999. (Szerk.) *Az igei vonzatszerkezet a magyarban*. Osiris Kiadó, Budapest
2006. A hatodik mondatrésztől. In: VASS szerk. 181–185.

KERTÉSZ ANDRÁS

1992. Textológia és tudományelmélet. *Szemiotikai Szövegtan* 5. 135–144.
1995. *Sprache als Kognition – Sprache als Interaktion*. Studien zum Grammatik – Pragmatik – Verhältnis. Peter Lang, Frankfurt am Main
1996. Konstruktivitás és interdiszciplinaritás. A szemiotikai textológia egy lehetséges tudományelméleti megközelítése. *Szemiotikai Szövegtan* 9. 27–46.
1999. *Metalinguistik*. Grundlagen und Fallstudien. Latin Betűk, Debrecen
2000. A kognitív nyelvészet szkeptikus dilemmája. *Magyar Nyelvőr* 124. évf. 209–225.
2001. *Nyelvészet és tudományelmélet*. NyttudÉrt. 150. Akadémiai Kiadó, Budapest

KERTÉSZ ANDRÁS–RÁKOSI CSILLA

2006. Ciklikus és prizmatikus érvelés Lakoff és Johnson fogalmi metaforaelméletében. In: VASS szerk. 186–191.

KESZLER BORBÁLA

1996. A bekezdések jelölése a magyar kéziratos emlékekben a XVI. század végéig. In: R. MOLNÁR főszerk. 179–182.
1999. (Szerk.) *Magyar grammatika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
2004. *Írásjeltan*. Az írásjelhasználat szabályai, problémái és története. Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest

KESZLER BORBÁLA–TÁTRAI SZILÁRD szerk.

2008. *Diskurzus a grammatikában – Grammatika a diskurzusban*. Tinta Kiadó, Budapest

KIEFER FERENC

1976. A szövegelmélet grammatikai indokoltságáról. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XI*. 197–222.
1979. Szövegelmélet – szövegnyelvészet – szöveggrammatika. *Magyar Nyelvőr*, 216–225.
1983. *Az előfeltevések elmélete*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1990. *Modalitás*. Linguistica, Series C. Relationes, 1. MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest
1992. A szöveg időszerkezetéről. *Szemiotikai Szövegtan* 4. 40–55.
1999. *Jelentéselmélet*. Corvina, Budapest

KISS JENŐ

1995. *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest

KISSNÉ KOVÁCS KRISZTINA

2007. Esettanulmányok az ellentétviszonyban megfogalmazott preszuppozíció feltárására az orosz nyomtatott reklámszövegekben. *Argumentum* 3. 19–25. Debrecen

KLAUDY KINGA

1996. Egy átváltási tipológia körvonalai. In: R. MOLNÁR főszerk. 183–192.
2006. Szövegszintű műveletek a fordításban. In: VASS szerk. 204–210.

KOCSÁNY PIROSKA

1992. Szövegnyelvészet versus szövegelemzés. In: *Szemiotikai szövegtan* 5. 145–152.
1996. Megszorító és kiegészítő értelmű mellérendelések. In: R. MOLNÁR főszerk. 191–198.
1999. *Szöveg, szövegtípus, jelentés*. A mondás mint szövegtípus. NyttudÉrt. 151. Akadémiai Kiadó, Budapest

KOLTAY TIBOR

1999. *A referálás elmélete és gyakorlata*. Könyvtári Intézet, Budapest
2006. Információs írástudás szövegtani keretben. In: VASS szerk. 211–215.

KOMLÓSI LÁSZLÓ IMRE

1996. A jelenkori érveléselmélet kérdései II: Interakcionizmus, konstruktivizmus és a nyilvános érvelés. *Jelkép* Vol. 1: 85–92.

2000. Pragmatikai racionalitás, inferencia rendszerek, praktikus érvelés és torzított társas kommunikáció. In: PLÉH Cs., KAMPIS Gy., CSÁNYI V. szerk.: *A megismeréskutatás útjai*, 145–156. Akadémiai Kiadó, Budapest
2005. A jelentésszerkesztés dinamikája mentális művelteink tükrében. Kísérlet a szókapcsolatok kognitív szemantikai osztályozására. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXI*, 89–126. Akadémiai Kiadó, Budapest
2006. Az *Új Retorika* érveléstípusai és a beszédművek logikai-konstruktív természetűe. In: VASS szerk. 221–228.
- KRÉKITS JÓZSEF
1993. Az orosz performatív megnyilatkozások szemantikai és pragmatikai aspektusai. *Szemiotikai Szövegtan* 6. 25–34.
2006. *Felszólító performatív beszédaktusok*. A „beavatkozás” igéi. Akadémiai Kiadó, Budapest
2006. Performatívumok a magyar nyelvben. In: VASS szerk. 234–238.
- KRIVONOSOV, A. T.
1986. „Лингвистика текста” и исследование взаимоотношения языка и мышления. *Вопросы Языкознания* № 6.
- KUMMER, WERNER
1973. Pragmatic Implication. In: PETŐFI–RIESER (eds) 96–112.
- LAKATOS, DÁNIEL
2009. Die pragmatische Wende in der Argumentationstheorie. In: *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 19.2. 173–206
- LÁNCZ IRÉN
1996. *Csantavéri hiedelemmondák*. Rubicon, Bécse
2006. Egy intézményes párbeszédműfaj sajátosságai. In: VASS szerk. 244–249.
- LANG, EWALD
1977. *Semantik der koordinativen Verknüpfung*. Studia Grammatica XIV. Akademie-Verlag, Berlin
- LAKOFF, ROBIN
1971. IFs, AND BUTs about Conjunction. In: FILLMORE, CH.– LANGENDOEN, D. T. (eds) *Studies in Linguistic Semantics*. Holt, Rinehart and Winston, New York
- LANGACKER, RONALD
1987. *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. I. Stanford, California
1991. *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. II. Descriptive Application. Stanford, California
- LAUSBERG, HEINRICH
1963. *Elemente der literarischen Rhetorik*. Eine Einführung für Studierende der klassischen, romanischen, englischen und deutschen Philologie. Max Hueber Verlag, München
- LEC, STANISLAW JERZY
1983. *Alle unfriesierten Gedanken*. Karl Dedecius, München–Wien
- LEECH, G.–J. SVARTVIK
1975. *A communicative Grammar of English*. Longman, London
- LÉNGYEL ZSOLT
1992. Szöveglingvisztikai kérdések a pszicholingvisztika tükrében. In: *Szemiotikai Szövegtan* 5. 157–160.
- LEWIS, D.
1973. Causation. *Journal of Philosophy* 70: 556–567.

- LONGACRE, E. R.
 1970. *Discourse, Paragraph and Sentence Structure*. Linguistic Series of the Summer Institute of Linguistics XXI. University of Oklahoma
 1983. *The Grammar of Discourse*. Plenum Press, New York
 1985. Sentences as combination of clauses. In: SHOPEN, T. (ed)
- LOTMAN, J. M.
 1973. *Szöveg, modell, típus*. Gondolat Kiadó, Budapest
- LÓRINCZY HUBA
 2002. *Világkép és regényvilág*. Újabb Márai-tanulmányok. Savaria University Press. Szombathely
- LÓRINCZY HUBA–CZETTER IBOLYA szerk.
 2000. „Este nyolcekor születtem” Hommage á Márai Sándor. Szombathely
- MADÁCSY PIROSKA–GAÁL MÁRTA–BESSIERE, JEAN
 1991. *Neue Tendenzen in der Komparatistik*. JGYTF Kiadó, Szeged
- MAKKAI SÁNDOR
 1925. *Egyedül*. Tanulmányok. Erdélyi Szépmíves Céh XVI. Kolozsvár
- MANDELBROT, B. B.
 1986. Fractals and the rebirth of iteration theory. In: PEITGEN, H.-O.–RICHTER, P. H. eds. *The beauty of Fractals: images of complex dynamical systems*. Springer-Verlag, Berlin
- MANDL, H.–STEIN, N. L.–TRABASSO, T.
 1984. *Learning and Comprehension of Text*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum
- MARTIN, JOHN N
 1987. *Elements of Formal Semantics*. Academic Press, Orlando
- MÁTÉ JAKAB
 1991. A magyar szövegtani kutatások mai helyzete. *Szemiotikai Szövegtan* 2. 73–116; *Szemiotikai Szövegtan* 3. 105–143.
 1995. A szemiotikai textológia néhány kérdése a viták tükrében. *Szemiotikai Szövegtan* 8. 190–196.
- MÁTÉ ZSUZSANNA
 2007. *Megérthető műalkotás? Esztétikatörténeti és befogadásesztétikai tanulmányok*. Szeged
- MÓZES HUBA
 2000. *Semantica structurii textului poetic*. Editura Fundației Culturale Române, București
- MURVAI OLGA
 1980. *Szöveg és jelentés*. Kriterion, Bukarest
 1982. Szempontok a szövegjelentés és a modalitás kapcsolatának vizsgálatához. In: SZABÓ ZOLTÁN szerk. 53–83.
- MURVAI OLGA–BALÁZS GÉZA
 2002. *A szöveg szövésmintái*. Stúdium Kiadó, Kolozsvár
- NAGY FERENC
 1980. *Kriminalisztikai szövegnyelvészet*. Akadémiai Kiadó, Budapest
 1981. *Bevezetés a magyar nyelv szövegtanába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- NAGY JÓZSEF
 1990. *A rendszerezési képesség kialakulása. A gondolkodási műveletek elsajátítása*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- NAGY J. JÓZSEF
 1996. Beágyazások a 6–8 éves gyermekek élőbeszédében. In: R. MOLNÁR főszerk. 207–212.

NAGY L. JÁNOS

1990. A megnyilatkozás nyelvi értékeiről. *Szemiotikai szövegtan 1.* 29–34.

1994. Ismétlésszerkezetek a Halotti Beszédben. In: BÉKÉSI IMRE–H. TÓTH IMRE szerk. *Bárczi Géza centenárium*, 33–47. SZAB, Szeged

1996. A kettős szillogizmus négyféle lehetőségéről. In: R. MOLNÁR főszerk. 223–227.

2003. *A retorikus nyelvhasználat Weöres Sándor költészetében.* Akadémiai Kiadó, Budapest

2004. Nyelvészeti, retorikai és szemiotikai elemzések az evangéliumok nyelvéből. *Szemiotikai Szövegtan 14.* 29–44.

2006. Az alakzatok logikai megközelítéséhez. In: VASS szerk. 281–287.

2008. *Kettős szillogizmus* (szócikk). In: SZATHMÁRI ISTVÁN főszerk. 327–332.

NÉMETH LÁSZLÓ

1970. Az Ady-pör. In: *Két nemzedék.* Tanulmányok. Magvető és Szépirodalmi Kiadó, Budapest

NÉMETH T. ENIKŐ

1996. *A szóbeli diskurzusok megnyilatkozás-példányokra tagolása.* NyelvtudÉrt. 142. Akadémiai Kiadó, Budapest

NYIRKOS ISTVÁN

1996. A makroszintagmák egy típusáról. In: R. MOLNÁR főszerk. 229–236.

OH, C. K.–D. A. DINNEN (eds.)

1979. Presuppositions. *Syntax and semantics 11.* Academic Press, New York

PAJZS JÚLIA

2000. Frazeológiai egységek a nagyszótárban. In: GECSŐ szerk. 217–224.

PÁL JÓZSEF

2006. Iker-Venus. Egy neoplatonikus gondolat a XV. századi Firenzében. In: VASS szerk. 294–300.

PALEK, BOHUMIL

1968. *Cross-reference.* A Study from Hyper-Syntax. Universita Karlova. Praha

PAPP ZSUZSANNA

1991. A szövegmondatok összekapcsolódása. In: BENKŐ főszerk. 1991. 756–761.

PEARL, JUDEA

2000. *Causality: Models, Reasoning, and Inference.* Cambridge University Press

PENROSE, ROGER

1993. *A császár új elméje.* Számítógépek, gondolkodás és a fizika törvényei. Akadémiai Kiadó, Budapest

PÉNTEK JÁNOS

1988. *Teremtő nyelv.* Kriterion Könyvkiadó, București

1997. (szerk.) *Szöveg és stílus.* Szabó Zoltán köszöntése. Kolozsvári Egyetemi nyomda, Kolozsvár

1997. A ritualizált szöveg. In: PÉNTEK szerk. 329–334.

PETE ISTVÁN

1999. Az állító és tagadó mondatok szinonimiája a magyarban. *Magyar Nyelv XCV.* 305–312.

PÉTER LÁSZLÓ

1995. *Magyar írók, költők textológiai nézetei.* JATEPress, Szeged

PÉTER MIHÁLY

1991. *A nyelvi érzelm kifejezés eszközei és módjai*. Tankönyvkiadó, Budapest
1992. A szövegtani kutatásról. In: *Szemiotikai Szövegtan* 5. 171–176.
1996. Az Anyegin-strófa mint szövegmodell. In: R. MOLNÁR főszerk. 253–264.
2005. *Nyelv, stílus, költői beszéd*. Tinta Könyvkiadó, Budapest

PETŐFI S. JÁNOS

1971. *Transformationsgrammatiken und eine ko-textuelle Texttheorie*. Frankfurt
1976. A mondatgrammatikától egy formális szemiotikai szövegelméletig. *Magyar Műhely*, Páris
1978. Die Lexikonkomponente der TeSWeST. In: BIASCI–FRITSCHÉ 193–205.
1978. *Structure and Function of the Grammatical Component of the Text-Structure World Structure Theory*. In: GUENTHNER–SCHMIDT (eds.) 303–338.
1982. Szöveg, modell, interpretáció. In: *Tanulmányok*. A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete 15. Szövegelmélet. Novi Sad
1990. Szemiotikai textológia – Didaktika. *Szemiotikai Szövegtan* 1. 7–22.
1991. *A humán kommunikációs szemiotikai elmélete felé / Towards a Semiotic Theory of the Human Communication*. Szeged
1991. A szövegszignifikáció aspektusai és azok szemiotikai textológiai tárgyalása. *Szemiotikai Szövegtan* 2. 7–37.
1994. *A jelentés értelmezéséről és vizsgálatáról*. A mondatsemiotikától a szövegszemiotikáig. (Tanulmányok) Magyar Műhely, Párizs– Bécs– Budapest
1996. Megjegyzések a tömbösödés szövegtani vizsgálatához. In: R. MOLNÁR főszerk. 265–276.
1996. Az explicitég biztosításának feltételei és lehetőségei természetes nyelvi szövegek interpretációjában. *Linguistica*, Series C, Relationes, 8. MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest
1996. A modellteoretikus logikai interpretációról. *Szemiotikai Szövegtan* 9. 135–144.
1997. Néhány szó a nyelvészetekről. *Szemiotikai Szövegtan* 10. 169–172.
1998. Egy multimediális szöveg multidiszciplináris megközelítése. *Szemiotikai Szövegtan* 11. 11–18.
1999. A szövegtan társtudományainak egymáshoz és a szemiotikai szövegtanhoz való viszonyáról. *Szemiotikai Szövegtan* 12. 35–43.
2004. *A szöveg mint komplex jel*. Bevezetés a szemiotikai-textológiai szövegszemléletbe. Akadémiai Kiadó, Budapest
2004. Megjegyzések a verbális szövegekre vonatkozó szövegtani kutatás jelenlegi állásához. *Szemiotikai Szövegtan* 14. 11–18.
2006. A szövegkompozíció jelentéstani szerkezete mint tényállás-tömbösítés. (Példaszöveg Örkény István *Gondolatok a pincében* című egypercese). In: VASS szerk. 318–323.
2007. *Szövegkompozíció és jelentés*. Témák és megközelítések a szövegtani kutatásban. *Szemiotikai Szövegtan* 18. 15–132.

PETŐFI S. JÁNOS–BENKES ZSUZSA

1992. *Elkallódni, megkerülni*. Versek kreatív megközelítése szövegtani keretben. OTTÉV, Veszprém
1998. *A szöveg megközelítései*. Bevezetés a szemiotikai szövegtanba. Iskolakultúra, Budapest
2002. *A multimediális szövegek megközelítései*. Iskolakultúra, Budapest

PETŐFI S. JÁNOS–BÁCSI JÁNOS–BENKES ZSUZSA–VASS LÁSZLÓ

1993. *Szövegtan és verselemzés*. PSZMP, Budapest.

- PETŐFI S. JÁNOS–BÁCSI JÁNOS–BÉKÉSI IMRE–BENKES ZSUZSA–VASS LÁSZLÓ
1993. *Szövegtan és prózaelemzés*. Tresor Kiadó, Budapest
- PETŐFI S. JÁNOS–MARCELLO LA MATINA
1994. Egy általános szemiotikai textológia centrális aspektusai. *Szemiotikai Szövegten 7.* 97–127.
- PETŐFI S. JÁNOS–RIESER, HANNES (eds.)
1973. *Studies in Text Grammars*. Reidel, Dordrecht
- PLÉH CSABA
1986. *A történet szerkezet és az emlékezeti sémák*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1997. *A mondatmegértés a magyar nyelvben*. Osiris Kiadó, Budapest
- PLÉH CSABA–GYÓRI MIKLÓS szerk.
1997. *A kognitív szemlélet és a nyelv kutatása*. Pólya Kiadó, Budapest
- PÓLYA GYÖRGY
1988. *Indukció és analógia. A matematikai gondolkodás művészete I.* Gondolat Kiadó, Budapest
- PÓLYA TAMÁS
1999. A tudatosság komputációs modellezése és a szorítész-paradoxon. *Szemiotikai Szövegten 12.* 17–32.
- PORZIG, WALTER
1950. *Das Wunder der Sprache*. Probleme, Methoden und Ergebnisse der modernen Sprachwissenschaft. A. Francke AG. Verlag, Bern
- QUINE, W. V. O.
1968. *A logika módszerei*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- RÁCZ ENDRE
1981. A szó szerkezet-csoportok. In: BENCZÉDI J.–FÁBIÁN P.–RÁCZ E.–VELCSOV MÁRTONNÉ szerk. *A mai magyar nyelv*. Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest
1981. Mondattan. In: BENCZÉDI J.–FÁBIÁN P.–RÁCZ E.–VELCSOV MÁRTONNÉ szerk. *A mai magyar nyelv*. Tankönyvkiadó, Budapest
1991. *Az egyeztetés a magyar nyelvben*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- RÁCZ ENDRE–SZATHMÁRI ISTVÁN
1983. *Tanulmányok a mai magyar nyelv szövegtana köréből*. Tankönyvkiadó, Budapest
- REID, JOY M.
2000. *The Process of Composition*. Longman, New York
- R. MOLNÁR EMMA főszerk.
1996. *Absztrakció és valóság*. Békési Imre köszöntése. JGYTF Kiadó, Szeged
- ROZGONYINÉ MOLNÁR EMMA
1978. Logikai relációk kifejezése hálódigrammallyal a szöveg és a mondat vizsgálatában. *Magyar Nyelvőr 102. évf.* 452–462.
1982. Szólások és közmondások szövegbe szerkesztése. *Magyar Nyelvőr 106. évf.* 352–356.
- RUDOLPH, ELISABETH
1996. *Contrast*. Adversative and Concessive Relations and their Expressions in English, German, Spanish, Portuguese on Sentence and Text Level. Walter de Gruyter, Berlin, New York
- RUZSA IMRE
1984. *Klasszikus, modális és intenzionális logika*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1987. *Logikai zsebciklopédia*. Áron Kiadó, Budapest

SCHRÖDER, HARTMUT

1997. Kritériumok CD-ROM-ok és www oldalak értékeléséhez (Ford. Petőfi S. János). *Szemiotikai Szövegtan* 13. 87–92.

SEBESTYÉN ÁRPÁD

2009. „A gondolkodás formája...” In: *Válogatás Sebestyén Árpád írásaiból*. Szerk. Kis Tamás 125–130. A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai 88. szám

SEYLER, DOROTHY M.

1994. *Understanding Argument*. A Text with readings. McGraw-Hill, Inc. New York

SHI-XU

1992. Argumentation, explanation, and social cognition. *Text* 12 (2), pp. 263–291.

SHOPEN, TIMOTHY (ED.)

1985. *Language Typology and Syntactic Description*. Vol. II. Complex constructions. Cambridge, University Press

SIMONYI ZSIGMOND

1881. *A magyar kötőszók*. A mellérendelő kötőszók. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadó Hivatala, Budapest

SION, AVI

1990./1996. Double syllogisms. In: *Future Logic*. Categorical and Conditional Deduction and Induction of the Natural, Temporal, Extensional, and Logical Modalities. www.thelogician.net.

STOCKWELL, R. P.–SCHACHTER, P.–PARTEE, B. H.

1993. *The Major Syntactic Structures of English*. New York, Holt, Rinehart and Winston

SZABÓ MIKLÓS

2001. *Trivium*. Grammatika, logika, retorika joghallgatók számára. Prudentia Iuris, Miskolc

SZABÓ ZOLTÁN

1977. *A mai stilsztika nyelvelméleti alapjai*. Dacia, Kolozsvár

1982. *A szövegvizsgálat új útjai*. Kriterion, Bukarest

1988. *Szövegnyelvészet és stilsztika*. Tankönyvkiadó, Budapest

1995. A stilsztikai elemzés egy szövegelméleti modellje. *Szemiotikai Szövegtan* 8. 145–152.

1996. Stílusirányzati sajátosságok lineáris szövegszerkezetekben. In: R. MOLNÁR főszerk. 303–312.

1998. *A magyar szépirói stílus történetének fő irányai*. Corvina Kiadó, Budapest

2001. Osztatlan filológia. (Ism.) *Magyar Nyelvőr*, 125. évf. 507–510.

2006. Megjegyzések a szövegstílusról. In: VASS szerk. 349–351.

SZATHMÁRI ISTVÁN

1996. (Szerk.) *Hol tart ma a stilsztika?* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

2006. *A magyar nyelvtudomány történetéből*. Tinta Könyvkiadó, Budapest

2008. *A magyar stilsztika útja*. Mundus Kiadás, Budapest

2008. főszerk. *Alakzatlexikon*. A retorikai és stilsztikai alakzatok kézikönyve. Tinta Könyvkiadó, Budapest

SZATHMÁRI ISTVÁN–VÁRKONYI IMRE szerk.

1979. *A szövegtan a kutatásban és az oktatásban*. Kaposvár

SZATHMÁRI ISTVÁN et al.

2001. Kerekasztal-beszélgetés Petőfi Sándor: *Nem súlyed az emberiség!* című költeményének szövegtani-stilsztikai megközelítéséről. Résztvevők: BÉKÉSI IMRE, EÖRY VILMA, GÁS-

PÁRI LÁSZLÓ, KABÁN ANNAMÁRIA, KOCSÁNY PIROSKA, NAGY L. JÁNOS, B. PORKOLÁB JUDIT, SZATHMÁRI ISTVÁN, TOLCSVAI NAGY GÁBOR. *Szemiotikai szövegtan* 14. 37–60.

SZEKÉR ENDRE

1988. *Hagyomány és újítás mai költői nyelvünkben*. Tankönyvkiadó, Budapest
2003. *A stílus – az író*. Integratio XXI. Bécs – Kecskemét

SZENDE ALADÁR

1992. A tankönyvi szöveg természetéről. *Szemiotikai Szövegtan* 5. 211–218.
1996. Mít üzen az anyanyelv a pedagógiának? In: R. MOLNÁR főszerk. 319–322.

SZENDE TAMÁS

1976. *A beszéd folyamat alaptényezői*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1987. *Megérthetjük-e egymást?* Gondolat, Budapest
1996. A média önreflexiójának egy elméleti félreértése: Média= hatalom. In: R. MOLNÁR főszerk. 323–330.

SZENDE TAMÁS–SZÉPE JUDIT

2006. Szófelidézés elakadásokban. VASS szerk. 360–363.

SZÉKELY MÓZES

1840. *Gondolkodástan kezdők számára*. Királyi Líceum, Kolozsvár, 72.

SZÉPE GYÖRGY

1964. Az egyeztetés kérdéséhez. In: *NyudÉrt.* 40. 354–359.
1972. Az érthetőség és a közérthetőség néhány nyelvi vonatkozása. In: SZERDAHELYI ISTVÁN szerk. *Művészet és közérthetőség*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1973. (Szerk.) *A nyelvtudomány ma*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest
2006. Alkalmazott nyelvisézet az anyanyelvi nevelésben. In: VASS szerk. 364–369.

SZIKORÁNÉ KOVÁCS ESZTER

1995. *Szövegszempon্তু verselemzések*. Okker, Budapest
1996. Néhány példa a költemény szövegszempon্তু megközelítésére. In: R. MOLNÁR főszerk. 331–334.

SZIKSZAINÉ NAGY IRMA

1994. A textéma szövegtani megközelítése. *Magyar Nyelv* 90. 320–327.
1995. Nyitott és zárt szöveg. *Magyar nyelvjárások* 32. évf. 95–106.
1997. *Leíró magyar szövegtan*. Osiris, Budapest
2006. A kérdéshalakzat-típusok szövegekörnyezeti meghatározottsága. In: VASS szerk. 370–374

SZILI JÓZSEF szerk.

1992. *A strukturalizmus után*. Érték, vers, hatás, történet, nyelv az irodalomelméletben. Akadémiai Kiadó, Budapest

SZÖLLÖSY-SEBESTYÉN ANDRÁS

1998. A nyelv és a beszéd modelljeinek szembesítése. In: PLÉH–GYÖRI szerk.

TÁTRAI SZILÁRD–TOLCSVAI NAGY GÁBOR szerk.

2008. *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan*. Tinta Könyvkiadó, Budapest

TEMESI MIHÁLY

1980. *A magyar nyelvtudomány*. Gondolat Kiadó, Budapest

TERESTYÉNI TAMÁS

1982. Szemantikai interpretáció mélyszerkezet nélkül. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* 14. 109–125.
1992. Szövegelméleti tézisek. *Szemiotikai Szövegtan* 4. 7–33.

- TESNIÈRE, L.
1959. *Eléments de syntaxe structurale*. Paris
- THOMKA BEÁTA szerk.
1982. *Tanulmányok. Szövegelmélet. A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének kiadványa*, 15. füzet. Újvidék
1997. *Az irodalom elméletei III*. Jelenkor Kiadó, Pécs
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR
1996. *A magyar nyelv stilisztikája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
1996. Nyelvi tudás és szövegtípus. In: R. MOLNÁR főszerk. 335-340.
1998. Explicitéség és koreferencia. In: *Officina Textologica 2*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
2001. Szövegtipológiai sajátosságok érvényesülése a mondatban. *Officina Textologica 5*. 112–124.
2001. *A magyar nyelv szövegtana*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
2006. (Szerk.) *Szöveg és típus*. Tinta Könyvkiadó, Budapest
2006. Bevezető egy kognitív szövegtipológiához. In: VASS szerk. 382–389.
- TOMPA JÓZSEF
1962. A kötőszó mint egyszavas mondat és mint főnév. *Magyar Nyelvőr* 86. 265–282.
- TÖRÖK GÁBOR
1965. A költői mondat-összekapcsolás kérdéseihez. *Nyelvtudományi Értekezések* 46. 128–138.
1968. *A lira: logika*. Magvető, Budapest
1974. *A lírai igefüggvények stilisztikája*. Akadémiai Kiadó, Budapest
1992. Kritikusan, sok oldalról szembesülni a szöveggel. *Szemiotikai Szövegtan* 5. 225–236.
1995. A kérdészerű nyelvi információ igazsága. *Szemiotikai Szövegtan* 8. 81–88.
1998. *Cisztarna és forrás*. Giovanni Pisano szószerke Pistoiaiban. (A kéziratot gondozta: NAGY L. JÁNOS) JGYF Kiadó, Szeged
- TRABASSO, T.–SECCO, T.–VAN DEN BROEK, P.
1983. Causal cohesion and story coherence. In: MANDL, H.–STEIN, N. L.–TRABASSO, T. pp. 83–112.
- VASS LÁSZLÓ
1990. Terminológiai szótár (a szemiotikai szövegtan tanulmányozásához). *Szemiotikai Szövegtan* 1. 85–112.
1991. Szupertextus, stíluselmzés és –tipológia. *Szemiotikai Szövegtan* 3. 69–77.
1996. Tervezet egy szemiotikai textológiai megalapozottságú szövegnyelvészet kidolgozására. In: R. MOLNÁR főszerk. 357–368.
1999. Az argumentatív értelmező interpretáció néhány aspektusa. Nagy László: Verseim verse. *Szemiotikai szövegtan* 6. 81–106.
2005. *Poézis és piktúra*. *Szemiotikai Szövegtan* 17. 3–226.
2006. *Színek és képek*. JGYF Kiadó, Szeged
2006. (Szerk.) *A mondat: kaland*. Hetven tanulmány Békési Imre 70. születésnapjára. JGYF Kiadó, Szeged
- VASS LÁSZLÓ–BOLDIZSÁR KLÁRA
1996. Istenes versek analitikus-kreatív megközelítéséhez. Utassy József: *Fohász. Magyar Nyelv* 92. 54–63.
- VATER, HEINZ
1992. Einführung in die Textlinguistik. W. Fink, München

- VELDE, R. G. VANDE
 1981. *Interpretation, Kohärenz und Inferenz*. Papiere zur Textlinguistik, 31. Buske Verlag, Hamburg
 1984. *Prologomena to Inferential Processing*. John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia
- VOIGT VILMOS
 1977. *Bevezetés a szemiotikába*. Gondolat Kiadó, Budapest
 1991. Szövegszemiotika és/vagy szemiotikai szövegten. In: *Szemiotikai szövegten 3*. 7–12.
 1996. Mióta és miként modern magyar parömiológia? *Szemiotikai Szövegten 9*. 67–76.
- V. RAISZ RÓZSA
 1996. Szövegtípus, szövegszerkezet és retorizáltság. Márai Sándor Füves könyvéről. In: SZATHMÁRI 1996. 295–311.
 1996. Szövegszerkezet, szövegjelentés és műfaj Márai Sándor: A remekműről és a tündérről. *Füves könyv 126*. In: R. MOLNÁR főszerk. 285–290.
 2006. Halmazástípusok Márai-szövegekben. In: VASS szerk. 328–334.
 2008. *Szövegszerkezet és stílus Márai Sándor kisprózai műveiben*. Pandora Könyvek 11. Liceum Kiadó, Eger
- WACHA IMRE
 1992. Szöveg és interpretáció. In: *Egyetemi Fonetikai Füzetek 5*, 65–71.
 1995. *A korszerű retorika I–II*. Szemimpex, Budapest
 1996. Szövegmegeközelítések. In: R. MOLNÁR főszerk. 369–376.
 1999. Gondolatok a retorika, a szövegten, valamint „segéd- és határtudományainak” kapcsolatairól, a retorika kompetenciáiról. *Szemiotikai Szövegten 12*. 90–109.
 2006. Szép szóval igazat. In: VASS szerk. 406–410.
- WITTGENSTEIN, LUDWIG
 1963. *Logikai-filozófiai értekezés*. (Tractatus Logico-Philosophicus) Akadémiai Kiadó, Budapest
 1989. *A bizonyosságról*. (Utószó: NEUMER KATALIN) Európa Könyvkiadó, Budapest
- WRIGHT, G. H. VON
 1983. *Practical Reason*. Philosophical Papers, vol I. Cornell University Press, Ithaca, New York
- YNGVE, V.H.
 1973. A mélységhipotézis. In: SZÉPE szerk. 441–458.
- ZSILKA JÁNOS
 1987. *Az ellentét szerepe a szó és a mondat jelentésében*. ELTE Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéke, Budapest
 1996. A jelentés belső szerkezete és a szintaxis viszonya. In: R. MOLNÁR főszerk. 1996. 377–385.
- ZSILKA TIBOR
 1975. A tematikai kontraszt és az esztétikai arány a szépprózában. *Magyar Nyelvőr 99. évf.* 49–58.
- ZSOLNAI JÓZSEF
 1996. Anyanyelv-pedagógia és kommunikációkutatás. In: R. MOLNÁR főszerk. 387–392.
 2005. *A tudomány egésze*. A Magyar tudomány tudománypedagógiai szemléje. Műszaki Kiadó, Budapest
 2006. A 350 éve magyarul megszólaló tudomány. In: VASS szerk. 411–414.

Az idézett művek jegyzéke

BÁLINT GYÖRGY

1966. *A toronyőr visszapillant I-II.* Cikk, tanulmányok, kritikák. Magvető Könyvkiadó, Budapest

ESTERHÁZY PÉTER

1994. *Búcsúszimfónia.* Helikon Kiadó, Budapest

FODOR ANDRÁS

1995. *A hetvenes évek.* Napló, 1. k. Helikon Kiadó, Budapest

ILLÉS ENDRE

1988. „... *talpig nehéz hűségbe*” Naplótöredékek (Útjegyzetek) Emlékezések. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest

ILLYÉS GYULA

1986. *A költő felel.* Beszélgetések Illyés Gyulával. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest

1992. *Naplójegyzetek 1977–1978.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest

KAFKA, FRANZ

1993. *A per.* [Der Prozeß] Ford. Szabó Ede. Meacenas Kiadó, Budapest

KARINTHY FRIGYES

1975. *Görbe tükör.* Karcolatok, humoreszkek. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest

1978. *Jelbeszéd.* 1. k. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest

1980. *Cimuszavak a Nagy Enciklopédiához.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.

1982. *Idomított világ* 1. k. Szépirodalmi Kiadó, Budapest. A MIKI (Egy nagy humoristáról) című írás 1931. január 25-én jelent meg a Pesti Naplóban: ... *hálából és hódolatból, amiért megnevettettél a rejtett és elnyomott félelmek és bűnök és szorongások történetében, „alsó tudatom” mélyén is, Miki, te elevenné vált jókedve egy rosszkedvű világgal dacoló egészséges képzeletnek.* Az idézett részlet az öt részre tagolódó hatoldalnyi szöveg befejező részéből van.

KUNDERA, MILAN

1967a *Žert.* Československý Spisovatel, Praha

1967b *Der Scherz.* Roman. Aus dem Tschechischen von Susanna Roth. (A kiadó megnevezése nélkül)

1967. *Tréfa.* Ford. Rubin Péter. Európa Könyvkiadó, Budapest

MÁRAI SÁNDOR

1990. *Napló 1945–1957.* Akadémiai–Helikon, Budapest

1992. *Ami a naplóból kimaradt.* 1945–1946. Vörösváry, Budapest

1996. *Az idegenek.* Akadémiai–Helikon, Budapest

MOLDOVA GYÖRGY

1977. *Az őrség panasza.* In: *Ellenzél II.,* Válogatott riportok. Magvető Könyvkiadó, Budapest

1978. *A változások őrei.* Magvető Könyvkiadó, Budapest

1985. *Tíz tucat.* Magvető Könyvkiadó, Budapest

NEMES NAGY ÁGNES

1973. *64 hattyú.* Tanulmányok. Magvető Könyvkiadó, Budapest

NÉMETH LÁSZLÓ

1961. *Sajkodi esték.* Tanulmányok, előadások. Magvető Könyvkiadó, Budapest

OTTLIK GÉZA

1980. *Próza.* Magvető Könyvkiadó, Budapest

1993. *Buda.* Európa Könyvkiadó, Budapest

PETRI GYÖRGY

1999. *Amíg lehet.* Versek. Magvető Kiadó, Budapest

- PILINSZKY JÁNOS
1997. *Ősszegyűjtött levelei*. Szerk. HAFNER ZOLTÁN, Osiris Könyvkiadó, Budapest
- SZABOLCSI MIKLÓS
1998. *Kész a leltár*. József Attila élete és pályája 1930–1937. Akadémiai Kiadó, Budapest
- SZIGETI LAJOS SÁNDOR
1974. *A József Attila-i teljességigény*. Magvető K., Budapest
- SZILÁGYI DOMOKOS
Élnem adjatok. Vers, próza, esszé. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- SZILÁGYI PÉTER
József Attila időmértékes verselése. Akadémiai Kiadó, Budapest
- SZŐKE GYÖRGY
1996. Élmény és alkotás. – Egy József Attila-vers születése. *Irodalomtörténet* 1996. 1–2. sz.
- SZUROMI LAJOS
1977. *József Attila: Eszmélet*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- TÖRÖK GÁBOR
1968. *A líra: logika*. Magvető Kiadó, Budapest
1988. Újabb József Attila-kommentárjaimból. 1–2. = *Magyar Nyelvőr*, 1988. 3–4. sz.
- VERES PÉTER
1973. Szűk esztendő. *Veres Péter Válogatott Művei*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest
- ZELK ZOLTÁN
1973. *Féktávolságon belül*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest